

|                     |                                                          |                |                       |  |
|---------------------|----------------------------------------------------------|----------------|-----------------------|--|
| Assignatura         | <b>28924 Història de la Música</b>                       |                |                       |  |
| Professor           | Ballester Gibert, Jordi / Rifé Santaló, Jordi            |                |                       |  |
| Cicle: <b>Segon</b> | Quadrimestre                                             | <b>Anual</b>   | Crèdits: <b>12</b>    |  |
| Horari              | <b>Teoria: Dimarts i Dijous 08:30 a 10:00</b>            | Grup: <b>1</b> | Tipus: <b>Troncal</b> |  |
|                     | <b>Tutoria Integrada: Dimarts i Dijous 10:00 a 10.30</b> |                |                       |  |

**Primer Semestre**  
**Professor: Jordi Ballester**

## **CONTINGUT**

Aquest programa correspon a la primera part de la matèria que conforma l'assignatura d'Història de la Música, i abasta l'evolució de la música occidental des de l'antiguitat fins el segle XV.

## **OBJECTIUS**

Proporcionar els coneixements bàsics del pensament estètic, del desenvolupament teòric i de l'evolució tècnica de la música occidental, partint de les civilitzacions de l'antiguitat i arribant a les portes del Renaixement. En acabar el curs l'alumnat haurà de conèixer els principals conceptes musicals i els corrents estètics d'aquest període. També haurà de ser capaç de reconèixer i situar en el temps les formes musicals i els instruments més representatius especialment de la tradició grecoromana i de l'època medieval.

## **TEMARI**

Els orígens de la tradició musical occidental

- 1.1. Antecedents: el panorama musical a Mesopotàmia i a Egipte.
- 1.2. La Grècia arcaica: mitologia i música. Els poemes homèrics. La teoria musical: els "nomoi".
- 1.3. La Grècia clàssica: De l'escola pitagòrica a Plató. Aristòtil i l'escola peripatètica. El desenvolupament de la teoria musical: les "harmonioi". La tragèdia clàssica.
- 1.4. Aristòxen i l'època hel·lenística.
- 1.5. El repertori musical grec conservat i la seva transcripció. Els instruments musicals.
- 1.6. Roma i l'herència grega.
- 1.7. El naixement de les litúrgies occidentals: cant ambrosià, gal·licà, visigòtico-mossàrab, celta.

La música a l'Edat Mitjana

- 2.1. El naixement del cant gregorià. La fixació de la litúrgia i el repertori musical: els oficis i la missa.
- 2.2. Música, teoria, filosofia i pensament estètic a l'edat mitjana.
- 2.3. Formes de desenvolupament del repertori gregorià. Els Drames Litúrgics.
- 2.4. El moviment trobadoresc.
- 2.5. Trouvères i Minnesingers. Les «Cantigas» d'Alfons X el Savi.
- 2.6. Teories sobre l'origen de la polifonia en la música occidental. L'Organum.
- 2.7. L'Escola de Notre Dame. El Conductus i el Motet. L'Ars Antiqua.
- 2.8. L'Ars Nova francesa. Balada, Virelai i Rondeau. El Llibre Vermell de Montserrat.
- 2.9. L'Ars Nova italiana. Ballata, Caccia i Madrigal.
- 2.10. L'Ars Subtilior.
- 2.11. Els instruments musicals en l'edat mitjana.

## **BIBLIOGRAFIA Bàsica**

- ANGLÈS, H. (1935 / R. 1988), *La música a Catalunya fins al segle XIII*, Barcelona, Biblioteca de Catalunya.
- BALLESTER, J.- ESCALAS, R.- GARRIGOSA, J. (2000), *Història de la música catalana, valenciana i balear, vol. I: dels orígens al Renaixement*, Barcelona, Edicions 62.
- BALLESTER, J. (2000), *Els instruments musicals a la Corona d'Aragó (1350-1500): els cordòfons*, Sant Cugat del Vallès, Els Llibres de la Frontera.

- BESSELER, H. (1986), *Dos épocas de la historia de la música: Ars Antiqua - Ars Nova*, Barcelona, Los libros de la frontera.
- CALDWELL, J. (1984), *La música medieval*, Madrid, Alianza.
- CATTIN, G. (1987), *Historia de la música 2: El medioevo (primera parte)*, Madrid, Turner.
- COMOTTI, G. (1986), *Historia de la música 1: La música en la cultura griega i romana*, Madrid, Turner.
- CHAILLEY, J. (1979), *La musique grecque antique*, Paris, Les belles lettres.
- De CANDÉ, R. (1982), *Diccionari de la música*, Barcelona, Edicions 62.
- FERNÁNDEZ DE LA CUESTA, I. (1983), *Historia de la música española (1): Desde los orígenes hasta el "ars nova"*, Madrid, Alianza.
- FUBINI, E. (1988), *La estética musical desde la Antigüedad hasta el siglo XX*, Madrid, Alianza.
- GALLO, F. A. (1987), *Historia de la música 3: El medioevo (segunda parte)*, Madrid, Turner.
- GÓMEZ MUNTANÉ, M. C. (1990), *El Llibre Vermell de Montserrat. Cantos y danzas*, Barcelona, Los libros de la frontera.
- GÓMEZ MUNTANÉ, M. C. (1983), *La música medieval*, Barcelona, Els Llibres de la Frontera.
- GROUT, D. J. - PALISCA, C. (1984), *Historia de la música occidental*, Madrid, Alianza.
- HOPPIN, R. (1991), *La música medieval*, Madrid, Akal.
- KAROLYI, O. (1975 /R. 1992), *Introducción a la música*, Madrid, Akal.
- MICHELS, U. (1982), *Atlas de música*, Madrid, Alianza.
- MULLER, A. et Alii (1995), *Ateliers: Instruments, musiques et musiciens de l'antiquité classique*, Cahiers de la Maison de la Recherche, Université Charles-de-Gaulle.
- REESE, G. (1989), *La música en la edad media*, Madrid, Alianza.
- ROBERTSON, A. - STEVENS, D. (1982) *Historia General de la Música vol. I "De las formas antiguas a la polifonía"*, Madrid, Istmo / Alpuerto.
- ROSSELL, A. (1992), *El cant dels trobadors*, Castelló d'Empúries, Ajuntament de Castelló d'Empúries.

## **TUTORIA INTEGRADA**

Els alumnes disposaran del temps dedicat a la tutoria per comentar i desenvolupar els exercicis que es proposin a classe al llarg del curs.

## **AVALUACIÓ DEL CURS**

Lectura i ressenya de dos llibres (20%) -la data de l'entrega de les ressenyes es fixarà a principi de curs i serà improrrogable-. Examen final (80%). Lectures de textos i exercicis a classe i a casa al llarg del curs que matisen la qualificació final. La qualificació resultat d'aquests criteris fa referència exclusivament a la 1ª part de l'assignatura i representa el 50% de la nota global de la "Història de la Música". La qualificació global de l'assignatura resultarà de la mitjana aritmètica de les notes d'ambdues parts. La mitjana es farà únicament quan totes dues parts estiguin aprovades. Si un alumne/a no ha superat alguna de les dues parts en finalitzar el mes de maig, en la convocatòria de juny o en la de setembre es podrà examinar exclusivament de la part suspesa. Si després d'aquestes convocatòries continua tenint una part pendent, es considerarà suspesa tota l'assignatura i no es guardarà cap nota per a convocatòries següents.

**Segon Semestre**  
**Prof. Jordi Rifé i Santaló**

## **CONTINGUT**

La segona part de l'assignatura pretén incidir en els fets i aspectes més significatius de la Història Musical d'Occident en els períodes modern i contemporani. Aquests fets s'estudiaran tot ubicant-los en el context d'on neixen, apuntant-ne les causes, influències i ressonàncies que possibilitaren llur ulterior evolució.

## OBJECTIUS

- Conèixer els diversos estils musicals en el context d'una època.
- Saber comentar una audició musical.
- Conèixer la música dels compositors més significatius.

## TEMARI

1. Introducció a la Història de la Música. El fenomen sonor i el procés historiogràfic. Tímbrica: acústica i instruments musicals. Forma: temps i procediments formals. Semàntica: llenguatge i recursos expressius.
2. El Renaixement. Concepte. Cronologia Àrea geogràfica. Característiques generals: la polifonia contrapuntística. La transició vers el renaixement musical. Els teòrics i el Renaixement.
3. L'escola franco-flamenca. Antecedents: J.Dunstable. Generacions franco-flamenques: G.Dufay, G.Binchois; J.Ockeghem, J.Obrecht; H.Isaak, J. des Prez; N.Gombert, J.Clemens, A.Willaert. Humanisme i música: la *Musica Reservata*.
4. Els estils nacionals i la música instrumental al Renaixement. El renaixement musical a Itàlia, França, Anglaterra, Alemanya i Espanya. Música de tecla i música per llaüt. Els consorts i els virginalistes anglesos.
5. El Manierisme musical. Concepte. Cronologia. El madrigal: d'A.Willaert i C. de Rore a C.Gesualdo.
6. La Reforma i Contrareforma i la música. L'ideari luterà i la música: el Coral. Trento i la música. La música religiosa de G.P. da Palestrina, O. Di Lassus i T.L. de Victoria.
7. El Barroc. El concepte de barroc en música. Seqüenciació cronològica. El 1er. Barroc a Itàlia: la *Camerata Fiorentina* i el naixement de l'òpera: C.Monteverdi. La policoralitat i la música instrumental: els Gabrieli. L'emancipació instrumental: G.Frescobaldi. La cantata i el oratori.
8. El 1er. i 2on. Barroc. Barroc inicial a Alemanya: H.Schütz, S.Scheit, J.H.Schein. Barroc mig a Alemanya: Buxtehude i l'orgue; a Itàlia: G.Carissimi i l'oratori; a França: J.B.Lully i el ballet de cour, M.A.Charpentier; a Anglaterra: H.Purcell i l'òpera.
9. El darrer Barroc. La sonata i el concerto grosso: A.Corelli. A.Vivaldi. França: el clavicèmbal: F.Couperin; òpera i teoria de la música: Ph.Rameau. L'obra de J.S.Bach i G.F.Händel: música per a tecla, vocal i instrumental.
10. Els estils Preclàssics. Característiques. Cronologia i localització. Rococó, Estil Galant i Empfindsamkeit. L'Escola de Mannheim. K.P.E.Bach i l'Sturm und Drang.
11. El Classicisme. Concepte. Característiques tímbriques i formals. Aspectes estètics i sociològics. L'obra de W.A.Mozart i F.J.Haydn: la Simfonia, la música de cambra i el Concert. L'òpera mozartiana. La música religiosa.
12. El Romanticisme. Concepte. Cronologia. Característiques. La música en el pensament dels filòsofs i literats. La primacia de la música instrumental. El culte al passat. Aspectes sociològics.
13. El primer Romanticisme. L. van Beethoven entre el Classicisme i el Romanticisme. C.M. von Weber i F.Schubert: l'òpera i el lied a Alemanya fins 1830. La Simfonia i la música per a piano a Alemanya: F.Mendelssohn i R.Schumann. L'òpera italiana, la simfonia i la música per a piano a França: G.Rossini, H.Berlioz i F.Chopin.
14. El segon Romanticisme. Cronologia. Característiques. Música pura i música de programa. F.Liszt i el poema simfònic. R.Wagner i la *Gesamkunstwerk*. L'òpera italiana: G.Verdi i G.Puccini. L'òpera lírica i la música instrumental francesa: C.Gounod, C.Franck i C.Saint-Saëns. La simfonia i el lied alemany: J.Brahms, A.Bruckner i H.Wolff.
15. La música religiosa del romanticisme. Les corrents socials: nazarens i cecilians. Les misses de F.Schubert i A.Bruckner. L'obra religiosa de G.Rossini i G.Donizetti. L'Oratori: F.Schubert, F.Mendelssohn, F.Liszt, C.Franck i C.Gounod. El *Requiem*: L.Cherubini, H.Berlioz, J.Brahms, G.Verdi, A.Dvorak, C.Saint-Saëns i G.Fauré.
16. Els Nacionalismes. Concepte. Cronologia. La descoberta del Folklore. Noruega: E.Grieg. Finlàndia: J.Sibelius. Bohèmia: F.Smetana i A.Dvorak. Rússia: M.Glinka, el grup dels cinc i P.I.Txaikovsky. Països Hispànics: L'obra i l'ideari de F.Pedrell, I.Albéniz i E.Granados.
17. El rebrot dels Nacionalismes. Característiques. Hungria: B.Bartok i Z.Kidaly. Rússia: S.Prokofiev i D.Shostakovitx. L'obra de M. de Falla i la resposta hispànica.

18. El Neoclassicisme i la reacció anti-impressionista. E.Satie i el Grup dels Sis. La personalitat de P.Hindemith. Les vanguardies de mitjan segle XX: O.Messiaen. P.Boulez i el Serialisme.
19. Música concreta: P.Schaeffer i P.Henry. Música electrònica i electroacústica: K.Stockhausen. Música aleatòria: J.Cage. Música estocàstica: I.Xenakis. La presència del jazz en el repertori europeu del segle XX. Música i cinema. La música minimal. El New Age.

## AVALUACIÓ

Examen final: desenvolupament d'un tema, qüestions breus i/o comentari d'audició.

La qualificació resultat d'aquests criteris fa referència exclusivament a la 2<sup>a</sup> part de l'assignatura i representa el 50% de la nota global de la "Història de la Música". La qualificació global de l'assignatura resultarà de la mitjana aritmètica de les notes d'ambdues parts. La mitjana es farà únicament quan totes dues parts estiguin aprovades. Si un alumne/a no ha superat alguna de les dues parts en finalitzar el mes de maig, en la convocatòria de juny o en la de setembre es podrà examinar exclusivament de la part suspesa. Si després d'aquestes convocatòries continua tenint una part pendent, es considerarà suspesa tota l'assignatura i no es guardarà cap nota per a convocatòries següents.

## TUTORIA INTEGRADA

Es duran a terme activitats de suport a l'estudi dels temes desenvolupats a classe.

## BIBLIOGRAFIA

- ABRAHAM, G.: *Historia universal de la música*, ed. Taurus, Madrid, 1986.
- BAINES, A.: *Historia de los instrumentos musicales*, ed. Taurus, Madrid, 1988.
- BELTRANDO-PATIER, M.C.: *Historia de la Música*, ed. Espasa Calpe, Madrid, 1996.
- BONASTRE, F.: *Música y parámetros de especulación*, Alpuerto, Madrid, 1977.
- BONASTRE, F.: *Introducció a la història de la música*, ed. de la Universitat Oberta de Catalunya, Barcelona, 1999.
- COPLAND, A.: *Cómo escuchar la música*, Fondo de Cultura Económico, Mèxic, 1970.
- DE CANDÉ, R.: *Diccionario de la Música*, Edicions 62, Barcelona, 1982.
- DONINGTON, R.: *La Música y sus instrumentos*, Alianza ed., nº.1192, Madrid, 1986.
- DAHLHAUS, C.: *Fundamentos de la historia de la música*, ed. Gedisa, Madrid, 1997.
- DUFOURCQ, N.: *Breve Historia de la Música*, Fondo de Cultura Económico, Mèxic, 1995.
- FUBINI, E.: *La estética musical desde la Antigüedad hasta el siglo XX*, Alianza ed., Alianza Música, nº 31, Madrid, 1988.
- GROUT, D., PALISCA, C.: *Historia de la Música occidental*, vol.I i II, Alianza ed., Alianza Música, nº 15, Madrid, 1990.
- HARNONCOURT, N.: *Le discours musical*, Gallimard, París, 1984.
- KAROLYI, O.: *Introducción a la música*, Alianza ed., nº 607, Madrid, 1975.
- LANG, P.H.: *La música en la civilización occidental*, Eudeba, Buenos Aires, 1979.
- MICHELS, U.: *Atlas de Música*, vol.I i II, Alianza ed., Madrid, 1982.
- RANDEL, D., editor: *Diccionario Harvard de música*, Alianza ed., Alianza Diccionarios, Madrid, 1997.
- RAYNOR, H.: *Una historia social de la música*, ed. Siglo XXI, Madrid, 1986.
- SADIE, S., editor: *The New Grove Dictionary of Music and Musicians*, 20 vols., Macmillan Pub., Londres, 1980 (6<sup>a</sup> ed.).
- SADIE, S.: *Guía Akal de la Música*, ed. Akal, Akal Música nº 7, Madrid, 1994.
- SALAZAR, A.: *Conceptos fundamentales en la Historia de la Música*, Alianza ed., Alianza Música, nº 35, Madrid, 1989.
- SALAZAR, A.: *La Música, como proceso histórico de su invención*, Fondo de Cultura Económico, Mèxic, 1978.
- SCHOLLES, P.: *Diccionario Oxford de la Música*, vol. I i II, Edhasa, Barcelona, 1984.
- STEVENS, D., ROBERTSON, A.: *Historia General de la Música*, 4 vols., ed. Istmo, col. Fundamentos nº 5, Madrid, 1972.
- VALLS, M.: *Para entender la Música*, Alianza ed., Madrid, 1978.

